

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek (sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie z odwołania E. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie
z udziałem zainteresowanego B. A.

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 28 maja 2024 r.,
skargi E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na naruszenie prawa
strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed
Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 1341/19,
z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,

**1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w
Krakowie, sygn. akt III AUa 1341/19, nastąpiła przewlekłość
postępowania;**

**2. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w
Krakowie na rzecz E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w
W. sumę pieniężną 3500 (trzy tysiące pięćset) złotych za okres od
20 września 2021 r. do 26 stycznia 2024 r.;**

**3. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w
Krakowie na rzecz E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w
W., tytułem zwrotu kosztów postępowania, kwotę 257 (dwieście
pięćdziesiąt siedem) złotych z odsetkami wynikającymi z art. 98 §
1¹ k.p.c.;**

4. w pozostałym zakresie skargę oddala.

Leszek Bosek Adam Redzik Maria Szczepaniec

UZASADNIENIE

Pismem z 13 marca 2024 r. E. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. złożyła skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 1341/19 o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia B. A.

W związku z tym wniosła o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 1341/19 nastąpiła przewlekłość postępowania,

2. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącej kwoty w wysokości 20 000 zł,

3. przeprowadzenie dowodu z akt sprawy III AUa 1341/19 prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w Krakowie na okoliczność zaistnienia przesłanek uzasadniających stwierdzenie, że w postępowaniu nastąpiła przewlekłość postępowania,

4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wskazanej w § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu skargi skarżąca wskazała, że czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej przekroczył 55 miesięcy. Zdaniem skarżącej rozstrzygając w kwestii wysokości sumy pieniężnej „należy mieć na uwadze zarówno samą dolegliwość spowodowaną dla strony opieszałością postępowania (np. konieczność utworzenia i utrzymania rezerwy na ewentualne zaspokojenie roszczeń ZUS), jak i to, że opieszałość została spowodowana jedynie przez zaniechanie sądu rozpoznającego sprawę co do istoty”.

Podkreśliła, że nie przyczyniła się do zaistnienia przewlekłości postępowania. Skarżąca podniosła również, że rażący stopień (wieloletni okres trwania) zaistniałej w sprawie przewlekłości uzasadnia uznanie, że przyznana (...) suma pieniężna za każdy rok trwania przewlekłości powinna być wyższa niż minimalna” (pisownia oryginalna).

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o oddalenie skargi na przewlekłość, a w przypadku jej uznania o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. Wyjaśnił, że wieloletnie braki kadrowe oraz rozpoznawanie spraw zgodnie z kolejnością wpływu powoduje, że nadal w latach 2023 i 2024 okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy apelacyjnej jest bardzo długi, a powstałe w poprzednich latach duże zaległości nie są możliwe do zniwelowania w krótkim czasie. Zwrócił również uwagę, że strona w toku postępowania nie wniosła o przyspieszenie rozpoznania sprawy, a skarga na przewlekłość została wniesiona dopiero po doręczeniu zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Skarga jest uzasadniona, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż jest to konieczne do wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W celu stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawłośc, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uznaje się wielomiesięczną beczynność sądu, trwająca co najmniej 12 miesięcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 12 grudnia 2018 r., I NSP 6/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 18 października 2022 r., I NSP 256/22; z 10 stycznia 2024 r., I NSP 244/23). W każdym przypadku należy jednak oceniać całokształt okoliczności sprawy. Oceny, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, nie można sprowadzić wyłącznie do samego czasu trwania postępowania.

Odnosząc powyższe do niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że od dnia przedstawienia Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie akt sprawy (20 września 2019 r.) do dnia wyznaczenia rozprawy apelacyjnej (26 stycznia 2024 r.) upłynęły cztery lata i nieco ponad cztery miesiące. Nie ma więc wątpliwości, że przekroczono miarę 12 miesięcy na wyznaczenie terminu rozpoznania sprawy.

Sąd Najwyższy dostrzega, że długi czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy sprawy wynika z dużej liczby spraw oraz zasady ich rozpoznawania według kolejności wpływu. Przewlekłość postępowania nie może być jednak usprawiedliwiona samymi niedostatkami organizacyjnymi wymiaru sprawiedliwości. Skarb Państwa nie może się zwolnić z odpowiedzialności za przewlekłość postępowania sądowego, powołując się tylko na zaniedbania władz publicznych w zakresie zapewnienia sądom optymalnych warunków do sprawowania wymiaru sprawiedliwości, skutkującym nadmiernym obciążeniem sędziów pracą oraz zaległościami w rozpatrywaniu spraw sądowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 lipca 2019 r., I NSP 53/19; z 3 sierpnia 2022 r., I NSP 75/22).

Skarb Państwa – Sąd Apelacyjny w Krakowie nie mógł się zatem w niniejszej sprawie zwolnić z obiektywnej odpowiedzialności za przewlekłość postępowania wskazując wieloletnie problemy kadrowe. Liczba spraw w odniesieniu do obsady kadrowej może co najwyżej prowadzić do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie nie jest wynikiem zawinionych zaniedbań. Sąd Najwyższy zobowiązany był zatem do uwzględnienia żądania stwierdzenia przewlekłości w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 1341/19.

Sąd Najwyższy uznał natomiast, że okoliczności sprawy uzasadniają roszczenie o zasądzenie sumy pieniężnej za stwierdzone naruszenie w części, tj. w kwocie 3500 zł.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Pod pojęciem „każdy rok dotychczasowego trwania postępowania”, należy rozumieć każdy zakończony (a nie rozpoczęty) rok trwania postępowania w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 maja 2017 r., III SPP 21/17; z 28 sierpnia 2019 r., I NSP 71/19).

Postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się wniesieniem przez skarżącą odwołania w dniu 28 grudnia 2016 r. (k. 2 akt sprawy VII U 275/17),

a zatem łączny czas trwania postępowania, liczony według stanu na dzień wyznaczenia rozprawy apelacyjnej, wynosi 7 lat i niecały miesiąc. Z tego powodu należało zasądzić kwotę 3500 zł, czyli po 500 zł za każdy z siedmiu zakończonych lat trwania postępowania.

Uwzględniając treść art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy nie przychylił się do stanowiska skarżącej, że zachodzą szczególne okoliczności przemawiające za orzeczeniem sumy pieniężnej za każdy rok trwania przewlekłości w wysokości wyższej niż minimalna. Sąd Najwyższy miał na uwadze okoliczność, że postępowanie zostało prawomocnie zakończone, a przede wszystkim, że skarżąca nie wykazała, że podejmowała jakiegokolwiek działania w celu przyspieszenia rozpoznania sprawy, w szczególności nie wystąpiła z wnioskiem o rozpoznanie sprawy poza kolejnością wpływu (§ 79 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, Dz.U. 2022, poz. 2514 ze zm.). Okoliczność, czy strona złożyła wniosek o rozpoznanie sprawy poza kolejnością powinna być brana pod uwagę przy ocenie, czy w danym przypadku doszło do przewlekłości postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 października 2017 r., III SPP 44/17; 12 grudnia 2018 r., I NSP 1/18; 14 czerwca 2019 r., I NSP 46/19; z 24 stycznia 2024 r., I NSP 271/23). Skarżąca nie wykazała więc wymaganej staranności i dbałości o swoje prawa. Dlatego Sąd Najwyższy uznał, że suma 3500 zł jest uzasadniona i adekwatna do rozmiarów doznanego uszczerbku niemajątkowego.

O kosztach postępowania skargowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 98 § 1¹ k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 i w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935) i części IV załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 2111).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Leszek Bosek Adam Redzik Maria Szczepaniec

[SOP]

[ał]